

www.danskkvindesamfund.dk

K&S

KVINDEN&SAMFUNDET, VINTER 2016

SOCIAL KONTROL

Fællesskaber
Sladder
Begrænsninger
Ære
Isolation

NR.

1.692

132. årgang

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Christina Alfthan

SKRIBENTER:

Halima El Abassi, Toke Lehmann,
Ahmad Mahmoud, Lilje Marie Clausen,
Yvonne Mørck, Nathalie Riis, Christina Alfthan,
Lisa Holmfjord.

KORREKTUR: Charlotte Ferslev Møller, cand.phil.**UDGIVER:** Dansk Kvindesamfund,
Niels Hemmingsensgade 10, 3. sal,
1153 København K**TELEFON:** 3315 7837**E-MAIL:** sekretariat@danskkvindesamfund.dk**STØTTE:** Udgivet med støtte fra Kvindernes
Bygnings Fond og Frimodt-Heineke Fonden**REDAKTØR:** Christina Alfthan,
presse@danskkvindesamfund.dk**FOTO:** Heidi Maxmiling, www.maxmiling.dk**DESIGN OG LAYOUT:** Anders Mandahl
Christiansen, www.kommastudio.dk**REPRO OG TRYK:** Reklameholdet, Jylland
– Filipsen, Dalbyvej 93, 6000 Kolding,
www.reklameholdet.dk — trykt på klorfrit papir**OPLAG:** 1.400 eksemplarer**ISSN:** 0106-5084

Rettelse: I sidste nummer af K&S med tema om kvinder og sundhed glemte vi at honorere Columbus Fond for den støtte, vi modtog til udgivelsen. Vi siger hermed mange tak for støtten.

** www.danskkvindesamfund.dk**

Bladets leder udtrykker Dansk Kvindesamfunds holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med foreningens synspunkter.

Dansk Kvindesamfund arbejder for fuld ligestilling af og ligeværd for kvinder og mænd, så de på lige vilkår kan gøre deres indsats i hjem, erhverv og det offentlige liv.

Kære læser

I foråret var der en konference på Christiansborg om social kontrol. Her satte et blandet og meget kompetent panel på hver sin måde fokus på fænomenet, der hverken er nyt eller noget, der handler om 'de andre'. Social kontrol handler om os alle. Det er de spilleregler, vi indretter os med som mennesker. Umiddelbart lyder det ikke som noget, man kan dedikere et helt magasin til, men når man dykker ned i begrebet, så er det mere komplekst. For social kontrol er en praktisk mekanisme al den stund, den er med til at præcisere, hvordan vi kan leve sammen. Men det er her, det bliver svært. For der er mange miljøer, hvor den sociale kontrol fungerer omvendt. Den bliver negativ. Den giver ikke plads. Den begrænser. Og forfølger dem, der ikke vil rette ind.

I medierne har der været mest opmærksomhed omkring begrebet, når det handler om unge kvinder i etniske minoritetsmiljøer, hvor den sociale kontrol kan være så ekstrem, at den bliver livstruende. Det er et reelt problem, som vi skal tage alvorligt. Men med dette temanummer om social kontrol ønsker vi at belyse fænomenet bredt og vise, at den negative sociale kontrol foregår i alle miljøer, uanset religion, etnicitet eller social baggrund.

Artiklerne kommer vidt omkring og har både fokus på, hvordan social kontrol opleves af mænd og af kvinder. Men der er én ting, der er fælles for alle historierne, og det er sladder. Sladder bliver brugt som et våben til at opretholde den sociale kontrol. Når en person bryder med den sociale kontrol, har det konsekvenser for hele familien. Man bliver stemplet, holdt ude. Sladder kan isolere familier i lokalsamfundet, og blandt andet derfor er det så svært at bryde den sociale kontrol. For det har store konsekvenser for den enkelte, der vælger at bryde ud. De må også bryde med familien.

Vi har som sædvanlig også et par artikler udenfor tema, og her kan du læse om Hillary Clinton, og hvorfor kvinder både hader og elsker hende. En anden person, som der også er stærke følelser omkring, er årets Mathildeprisvinder, Susanne Staun, der er en af de skarpeste kritikere af forældreansvarsloven. Vi benyttede prisuddelingen til også at sætte fokus på forældreansvarsloven med en paneldebat. Alt dette kan du læse om inde i bladet, hvor vi også bringer et uddrag af forkvinde Lisa Holmfjords tale ved Mathildeprisuddelingen.

Endelig har vi også i anledning af FN's dag for bekæmpelse af vold mod kvinder fået skabt et flot sølvarmbånd, hvor hele overskuddet går til Dansk Kvindesamfunds arbejde. Så hvis du står og mangler en smuk julegave, så kan vi kun opfordre dig til at gå ind på bit.ly/kvindesamfund og købe et.

God læselyst

Christina Alfthan, redaktør

- 6. Social kontrol definerer fællesskaber – ekstrem social kontrol ødelægger liv**
- 8. Mænd af ære beskytter familien**
- 9. Min søsters vogter.**
Forfatteren Ahmad Mahmoud fortæller, hvorfor han måtte bryde med familien.
- 12. Heteronormativitet styrede mit liv**
Fahad er nu frontkæmper for etniske, seksuelle minoriteter.
- 14. På sporet af æresrelateret social kontrol**
- 16. Kvalt af omsorg**
Maria har forladt mormonkirken.
- 20. Jeg kan holde til meget men ikke til at miste mig selv**
Kristian blev ekskluderet fra Jehovas Vidner.
- 22. Social kontrol er et valg**
Interview med forfatteren Maria Helleberg.

” Alle får at vide, hvis du har gjort noget forkert, og det er man nødt til at acceptere, hvis man vil undgå at blive sat uden for fællesskabet. Du får også at vide, at du kun kan finde lykken inden for kirken
Maria Brock, side 16

Udenfor tema:

- 24. VERDEN RUNDT:**
Hillary Clinton – elsket og hadet af kvinder
- 26. BØGER**
- 28. Mathildeprisen 2016 til Susanne Staun**
- 29. MEDLEMMET MENER:**
Maria Ølund Nielsen
- 30. Er børnene forældreansvarslovens gidsler?**
- 32. LEDER:**
Stækket frihed

TEMA

social KONTROL

Vi er alle formet af den sociale kontrol, som i bund og grund handler om de omgangsformer, vi har indrettet os med som samfund. Men når den sociale kontrol begrænser menneskers selvstændighed, bevægelsesfrihed, seksualitet, trosfrihed eller sociale liv, så er der tale om ekstrem social kontrol, hvor målet er at modvirke afvigende adfærd.

SOCIAL KONTROL DEFINERER FÆLLES – ekstrem social kontrol ødelægger liv

Af HALIMA EL ABASSI, socialrådgiver, cand.soc. & Ph.d.-stipendiat

Social kontrol kan udøves i forskellige relationer, individuelt eller strukturelt, og kontrollerende relationer kan være forskellige i forhold til hinanden. Vi bør skelne mellem den formelle og uformelle og den primære og sekundære sociale kontrol. Den primære kontrol er den nære, uformelle sociale kontrol, der udøves over for andre ved at fordømme uønsket adfærd og opmuntre til ønsket social adfærd, og som netop er en kvalitet ved de nære relationer. Men den er kun effektiv, der hvor den sociale integration har en vis styrke, og primært der hvor vi bryder os om, hvad andre synes om os.

Statens formelle kontrol af sine indbyggere udøves af det formelle kontrolapparat, som består af eksempelvis politi, kommuner, retsvæsen, skoler og alle, som har en form for myndighed. Bl.a. regulerer politiet og straffeloven, at vi holder os inden for lovens rammer. Skolen opdrager børnene til at opføre sig på en bestemt måde, og kommunen forventer, at vi lever op til nogle bestemte kategorier. Behovet for den formelle kontrol vil være mindre, desto bedre nærmiljøet og de sociale netværk fungerer, dvs. den primære socialisering, som findes i de nære relationer, og hvor man har en fælles forståelse og et fælles kodeks.

SOCIAL KONTROL BLANDT MINORITETER

Social kontrol – set i relation til etniske minoriteter – kan sigte mod at varetage strenge normer om seksuel ærbarhed. Spørgsmålet om respekt, ærbarhed og kontrol af kvinders seksualitet kan have en sammenhæng med meget af den sociale kontrol, som mange unge kvinder, men også mænd i minoritetsmiljøer, oplever. Seksualmoral indebærer overvågning af kvinders handlinger for at sikre deres ærbarhed, hvilket medfører en række begrænsninger, som rammer kvindernes handlingsrum. F.eks. ved at hendes frihedsrettigheder bliver indskrænket eller forsvinder helt. Samtidig er ærbarheden en central markør for minoritetskvinders status, før de bliver gift. Undersøgelser viser, at unge med ikke-vestlig minoritetsbaggrund – og især unge kvinder – oplever at være udsat for kønsrolleforventninger og former for social kontrol, som i udpræget grad begrænser deres selvstændighed, seksualitet og sociale liv. Dette påvirker de unge i relation til valg af uddannelse, seksualitet og partnervalg, samt deltagelse i fritids- og foreningsliv. Samtidig udgør den sociale kontrol en væsentlig barriere for de unges sociale integration i Danmark. Det er nødvendigt at udfordre forestillinger om, at social kontrol bygger på og fremmer manglende ligestilling mellem kønnene og kun findes i visse minoritetsgrupper, og at det er et generelt træk ved disse grupper. Det er vigtigt at få en forståelse af kvinders seksualitet, og andre former for begrænsninger kan variere i både form og styrke. Alle foræl-

dre begrænser og udøver kontrol over for deres børn, men de gør det forskelligt. Blandt andet afhængig af klasse, etnisk baggrund, religion, men også personlige forudsætninger. Når det gælder forældre med indvandrerbaggrund, vil migrant og minoritetserfaringer spille sammen med andre faktorer. For eksempel kan det at leve som medlem af en stigmatiseret minoritet forstærke ønsket om at bevare egne traditioner og beskytte børnene mod storsamfundet.

ÆRESRELATERET EKSTREM KONTROL VERSUS SOCIAL KONTROL

Når man bruger begrebet social kontrol, så bruger man et begreb, som ikke nødvendigvis omhandler den form for kontrol, som sker i enkelte minoritetsmiljøer og familier. Her handler det ikke om de almindelige kontrolmekanismer, men snarere om et kompliceret system af utilsigtede og tilsigtede mekanismer, som modvirker afvigende adfærd.

Social kontrol er et bredt begreb, og man bør i nogle sammenhænge bruge begrebet æresrelateret ekstrem kontrol, selvom også det er vanskeligt at definere og konkretisere. Begrebet indeholder mange dimensioner og hænger ofte sammen med processer, som er knyttet til individuelle forhold, familieforhold og samfundsmæssige forhold. Alligevel er det mere korrekt at anvende begrebet Æresrelateret ekstrem kontrol. I litteraturen finder vi, at æresrelateret ekstrem kontrol normalvis kaldes for social kontrol. At forstå æresrelateret ekstrem kontrol indebærer at forstå, at der er tale om en proces, som kan tage mange forskellige retninger med forskellige alvorlighedsgrader og konsekvenser for de involverede. For nogen er det en periode med streng kontrol, som senere aftager ved, at man får en form for dialog og konfliktløsning. For andre bliver dette en proces, som ender i tvangsægteskab og udstrakt brug af vold og chikane.

STRENG OPDRAGELSE ELLER CHIKANE?

I Danmark beskrives social kontrol oftest i relation til etniske minoritetsfamilier. Der tales om social kontrol, når familien laver regler, sanktionerer eller prøver at true den unge direkte eller indirekte til at opføre sig på en bestemt måde, som overskrider både den unges grænser og rettigheder. En måde at forstå den kontrol af de unges afvigende adfærd er, at målet med kontrollen er at få enkeltindivider til at holde sig inden for visse sociale, kulturelle eller religiøse rammer. Her bruges straf både direkte og indirekte, fx gennem fysisk og psykisk afstraffelse og udstødelse fra familien. At skelne mellem æresrelateret ekstrem kontrol og det, vi kan kalde streng opdragelse, henviser nemlig til den ulovlige og skadelige del af opdragelsen. Et argument

SKABER

for at kalde det for social kontrol fremfor æresrelateret ekstrem kontrol kan være at undgå stigmatisering. Ved at kalde det for social kontrol tydeliggøres det, at det handler om den sociale kontrol, som omfatter alle mennesker i samfundet. På den anden side fortæller formuleringen social kontrol os ingenting om, hvilken type kontrol der er tale om. En fare ved dette er, at man risikerer, at fænomenet æresrelateret ekstrem kontrol bliver normaliseret, og at unge ikke får den hjælp, de har behov for.

HANNAS HISTORIE

Hanna er den næst yngste af fire søskende og den eneste pige i familien. Hun bor sammen med sine forældre i en lille forstadsby i et boligområde med stor koncentration af udsatte familier, mange af

samme baggrund som hendes egen familie.

Hanna går i 9.klasse og synes egentlig, hun har et godt liv. Hun går i skole, har en masse veninder og en lys fremtid foran sig. Der er dog bare det, at Hanna føler, hendes brødre bestemmer lidt for meget over hende. Hun føler ikke, at hun må det samme som dem. Som Hanna bliver ældre, føler hun et stort pres på, at hun skal opføre sig på en bestemt måde. Hun føler, hun bliver kontrolleret af både omgivelserne, naboerne og ikke mindst hendes brødre, som er blevet meget mere strenge. En dag finder broderen et billede af en af Hannas drengevenner på hendes telefon, og situationen eskaleres. Hanna bliver begrænset og må kun gå i skole og skal ellers være hjemme. Hun bliver kørt til og fra skole. Nogle af familiens venner begynder at snakke om, at de synes Hanna er ved at blive lidt for dansk. Hanna føler sig overvåget, trængt op i en krog og har bare aller mest lyst til at flygte.

En dag får Hannah nok og henvender sig til kommunen med sin skolelærer og beder om hjælp til at komme væk hjemmefra. Hanna fortæller til kommunen, at hun bliver udsat for voldsomme trusler fra sin mor og fysisk vold af sin storebror, og at hun føler, hun hele tiden bliver kontrolleret i alt, hvad hun gør. (Casen er baseret på en virkelig historie).

Er der her tale om social kontrol eller æresrelateret ekstrem kontrol? Det er vanskeligt at lave en distinktion. For hvor går grænsen? Nogle forældre med minoritetsbaggrund bliver strengere, når pigerne kommer i pubertetsalderen. Det handler generelt om at disciplinere unge kvinders adfærd og seksuelle ærbarhed, så hun ikke bringer familiens omdømme i fare. Kontrollen kan bestå i strenge regler, overvågning og sanktioner. De unges frygt for potentielle reaktioner og frygten for at blive udstødt fylder meget hos de unge. Familien appellerer ofte til de unges forståelse af, hvad der er på spil, bl.a. i forhold til ære. Der foreligger få nordiske studier af minoritetsforældres egne opfattelser af forælderrollen, opdragelse, social kontrol og familieforhold. Forældre befinder sig ofte i en forhandlingsposition mellem forskellige forståelser af det at være forældre, og hvordan de kan balancere i forhold til en række hensyn, værdier, normer. Ofte kan den sociale kontrol også handle om livsstrategier, som marginaliserede forældre prøver at mestre tilværelsen ud fra, og hvordan de oplever deres situation og handlingsrum. Det er blot vigtigt at understrege, at vi ikke behøver at kategorisere, men tage stilling i den enkelte situation. Uanset om der er tale om social kontrol eller æresrelateret ekstrem kontrol, er det vigtigt, at vi ikke svigter dem, som bliver presset eller truet til noget, de ikke har lyst til.

EN MAND AF ÆRE BESKYTTER FAMILIEN

Der foregår en omfattende social kontrol af kvinder i etniske minoritetsmiljøer, og det er typisk en bror, der skal udøve den. Men der er meget lidt viden om, hvordan mændene oplever det. I sit speciale går Toke Lehmann tæt på unge etniske minoritetsmænd, der befinder sig i en marginaliseret position, for at undersøge, hvad de forbinder med ære og maskulinitet.

Af TOKE LEHMANN, cand. mag., Kultur og Sprogstudier og Socialvidenskab, RUC

Når Nassim bliver spurgt om, hvad ære betyder for ham, er han ikke tvivl:

»Vi arabere er rigtige macho-mænd. Vi går meget mere op i ære, end danskere gør. Vi kan tale dårligt om hinanden, men aldrig om vores mødre eller søstre.«

For Nassim bliver ære koblet til en form for maskulinitet, som han mener er særlig for etniske minoritetsmænd, og grænsen mellem minoritetsmænd og majoritet er skarpt trukket op. Det at have ære og beskytte den bliver af Nassim forstået som noget positivt maskulint og som en grænsemærke mellem minoritetsmænd – og majoritetsmænd, der mangler ære.

Nassim er en af de 15 unge mænd i mit speciale om, hvordan unge mænd i etniske minoritetsmiljøer selv forholder sig til ære og maskulinitet. For de unge mænd er ære ofte relateret til at kunne beskytte sin familie. Samtidig viser det sig, at en række faktorer ud over kultur og etnicitet påvirker de unge mænds maskuline idealer.

»Så bliver ens ære jo til grin«, siger Nazier under et gruppeinterview om, hvordan han ville reagere, hvis hans venner fandt ud af, at hans søster var blevet set i byen.

Ære og maskulinitet er tæt forbundet. Idealet er en mand, hvis opgave er at beskytte familiens ære udadtil ved at kontrollere, at søsteren ikke færdes på arenaer i byen, der bliver forbundet med sex og

upassende adfærd og derved udgør en trussel mod familiens ære.

KONTROL ER OMSORG

De unge mænd italesætter selv idealerne for beskyttelse af ære og maskulinitet som en naturlig følge af deres forældres normer. Kønnen og mandens pligter i forhold til at beskytte æren bliver italesat som noget naturgivent, som ikke kan forandres. Alligevel forhandler de sig frem til nye praksisformer i forhold til normer fra hjemmet, der begrænser deres adfærd. Det kan f.eks. være at ryge, drikke eller have seksuelle relationer, uden at deres forældre ved det. Overtrædelse af normerne fra hjemmet kan give anerkendelse blandt vennerne, på trods af at de er klar over, at det kan medføre sanktioner fra deres forældre. For der er mere på spil end blot at bevare magt og kontrol i deres familierelationer og i nærmiljøet. Det handler også om omsorg for familien:

»Det skal forstås som noget positivt. Det handler om at beskytte sin familie. Jeg vil det bedste for mine søskende, de skal beskyttes. Hun skal have den bedste mand. Ikke bare en tilfældig. Men det er jo fordi, jeg holder af hende,« fortæller Farez.

Når han taler om ære, forstår han det som noget positivt. Det er tydeligt at omsorg, beskyttelse af ære og konstruktionen af maskulinitet er flettet sammen. Men denne

tætte relation mellem følelsen af omsorg overfor familien, ære og maskulinitet betyder, at de unge mænd ikke opfatter deres kontrol af søstre som en magtrelation, men som en del af en kærlighedsrelation.

ÆRESBEGREBER UNDER FORANDRING

Mændene oplever, at samfundet påvirker familien, og det skaber en frygt for forandring:

»Forældre, søstre, det er et ømt punkt for os, især på den måde, det her samfund, vi lever i, prøver at gøre os til noget, vi ikke er,« fortæller Bilal.

Modstanden mod forandringer hænger bl.a. sammen med den marginaliserede position, hvor de unge mænd føler sig magtesløse i f.eks. uddannelsessystemet. Men flere af de unge mænd konstaterer dog, at kønsnormerne ændrer sig hurtigere i deres forældres oprindelseslande end i deres miljø her i Danmark. Men gruppedynamikken blandt de unge mænd i lokalområdet, samt socialisering fra hjemmet, ser derfor ud til at spille en væsentlig rolle for de unge mænds maskuline idealer. Selvom de unge mænd udviser en modstand mod forandringer, betyder det ikke, at deres æresbegreber er statiske. Som følge af forandringer i magtforholdene i familien er flere af de unge mænd bevidste om, at de nok ikke selv vil kunne opretholde idealerne overfor eventuelle børn på samme måde – og på sigt vil det være svært at fastholde de nuværende maskuline idealer.

Jeg er født i en kultur, hvor dit køn bestemmer, hvilken position du indtager i familiens hierarki. Jeg burde derfor være taknemlig, fordi jeg som mand har haft muligheden for at være den dominerende i en kulturel struktur, hvor kvinderne er de underordnede. Men jeg har ikke nedarvet de egenskaber, der skulle til for at varetage rollen som den dominerende, og jeg kunne ikke leve op til den form for maskulinitet. Det var mit held, for jeg vendte i afmagt ryggen til min kultur, mit bagland, min familie og flygtede. Jeg brød den 'sociale kontrol' ved at tage ansvar for mit eget liv. Jeg kunne ikke være en del af den mandsdominerede kultur, og jeg kunne ikke fortsætte i rollen som mine søstres vogter.

Født som min søsters vogter

Af AHMAD MAHMOUD

Forestil dig at du ikke frit kan vælge en partner, at du ikke må have en kæreste. Du må ikke bestemme over dit eget udseende, selv vælge uddannelse eller deltage i

fritidsaktiviteter. Din telefon bliver tjekket, dine mails gennemgået, din taske endevendt. Du bliver tvunget til at holde øje med andre og aflægge rapport, og det samme sker for dig selv. Rygter om dig tvinger dig i knæ.

Vold og sladder er midlet til at nå målet, og målet er at bevare familiens ære ved fastfrysning af middelalderlige kulturelle traditioner med manden som familiens overhoved.

Så forestil dig at være beskuer til dette sceneri og være klemmt i dilemmaet ved at være repræsentant for den patriarkalske dominans og samtidig en omsorgsfuld bror til søstre, der lider under den undertrykkende praksis, som vi i debatten kalder 'social kontrol'.

Her skal du forestille dig identitetsforvirringen, smerten og forvirringen ved at være tvunget til at være udøver af disse konventioner og samtidig trøster og mægler. Du er bror i en familie med syv børn, men du er lillebror i brøreflokken, så det giver dig ingen rettigheder til at sætte spørgsmålstejn ved noget som helst, som vedrører det æreskodeks, som rammesætter livet for familiens medlemmer. Til gengæld har du magt over dine søstre, og her både lillesøster og storesøstre. Jeg vil også kalde den position at være underlagt 'social kontrol'. Mændene, patriarkerne og de kommende patriarker, lever selv et liv underlagt regler, der begrænser deres frihed.

Mennesker, der bliver holdt i lænker, reagerer med frustration, vold, løgne, misundelse og bagtaleri. Det gælder for begge køn.

DEN OMVENDTE PÆDAGOGIK

I ghettoens lejligheder, bag de nedrullede gardiner med den konstante lugt af spidskommen, koriander og hvidløg, praktiseres en, i forhold til den danske tradition, omvendt pædagogik. Hvor flertallet i Danmark omfavner deres børn i beskyttende kærlighed de første år af deres liv, lader ghettoens forældre gerne ungerne løbe omkring ud fra en bevidsthed om en kollektiv opdragelsespraksis. Alle passer

” Da min søster ikke fik lov til at tage med på lejr tur i 10. klasse, tog jeg hende i stedet med i Disney World i Paris, men en bror kan ikke erstatte det sociale liv, som en pige på 16 år ønsker at have med andre drenge og piger.

på hinanden og retter ind, hvis det skønnes nødvendigt. De store har ansvaret for de små. Når de danske børn når puberteten, slipper mange forældre omfavnelsen i troen på, at deres afkom kan tage ansvar for eget liv. I minoritetskulturen strammer man rebene, for pigerne vel at mærke. De bliver hentet hjem, får dækket deres former i gevandter fra Nørrebro Runddel, bliver lært op i kvindens rolle som hustru med henblik på madlavning, småbørn og rengøring. Drengene derimod bliver introduceret til dobbeltmoralen. Man vil beskytte pigerne mod de selv samme drenge, man er med til at opdrage. Et billede på kønsrollerne er, at man ser drengene som guldstatuer og pigerne som hvide lagner. Drengene kan altid poleres op, så de er blanke og skinnende, mens en plet på det hvide lagen aldrig forsvinder. Den hustruelige pligt, for det er en pligt, som handler om sex, bliver dog ikke berørt. Sex er et middel til produktion af børn, og hvor manden er familiens overhoved, er kvinden bærer af familiens ære med mødommen som det fornemste trofæ. Det er min påstand, at denne rollefordeling begrænser begge køn til positioner, hvor de ikke handler ud fra egne drømme og potentialer.

BESKYTTER AF (DOBBELT)MORALEN

Da min yngste søster skulle fejre sidste skoledag i 9. klasse i Tivoli, skulle jeg som storebror med hende. Det hed sig, at jeg skulle passe på hende, og det passer på sin vis også. Min rolle var ikke at hygge mig med de unge, som jeg næsten var jævnaldrende med, men at sørge for, at lillesøster ikke fik 'gode ideer'. 'Gode ideer' handler kun om seksuel adfærd, som hun på ingen måde måtte udvise, for kvinder har som udgangspunkt ingen kønsdrift. Der findes naturligvis undtagelser, og det er den frie og ofte danske kvinde. Hun har en seksualitet, som afføder mangel på respekt hos disse mænd, og det er ikke sjældent, at hun bliver kaldt for luder. Alligevel virker hun tiltrækkende på mine mandlige medfæller fra kulturen, og hun kan sagtens bruges sideløbende med det gode og rene ægteskab, for manden har en seksualdrift, der ikke må undertrykkes. Han er undskyldt, og Madonnaen derhjemme må acceptere mandens natur.

Lejrture var helt bandlyst, og min medlidenhed med mine søstre var ofte så stor, at jeg udtænkte planer, som kunne kompensere for deres tab ved de sociale fællesskaber. Da min søster ikke fik lov til at tage med på lejr tur i 10. klasse, tog jeg hende i stedet med i Disney World i

Paris, men en bror kan ikke erstatte det sociale liv, som en pige på 16 år ønsker at have med andre drenge og piger. Set i bakspejlet så var det vel heller ikke et frit og socialt berigende liv for en dreng i min alder at prøve at være en erstatning for et almindeligt teenageliv for mine søstre.

SPLITTET SOM BROR

Min rolle som tilsynsførende ledsager var splittet, og på den ene side gad jeg ikke påtage mig den rolle og spille mit liv, men på den anden side tøvede jeg ikke med at afrapportere, hvis det skulle vise sig, at søsteren trådte ved siden af. Det skete, at mine tilbagemeldinger udløste fysiske påmindelser, men det var så naturligt en del af min opdragelse, så jeg ikke følte nag eller satte spørgsmålstegn ved det.

Rollen blev yderligere splittet, da jeg så endelig begyndte at stille spørgsmålstegn ved hele kulturen. Jeg indså, at jeg ikke var mand nok til at matche mine brødre i deres magtdemonstrationer og macho-adfærd, så jeg søgte ud og opdagede, at tingene kunne være anderledes. Den danske frie kvinde var f.eks. ikke nødvendigvis en luder, men en kvinde, der var subjekt i eget liv. Denne erkendelse gav mig nok en ny forståelsesramme, men ikke et lettere liv, da jeg nu var tilskuer til en syg kultur, der på alle måder holdt sig selv indestængt.

MÆNDENE ER OFRE FOR EGNE KØNSNORMER

Mændene tager rollen som overhovedet, med alle de konventioner der følger med, på sig. De får Madonnaen, og de producerer børn. Men de er ofte ulykkelige, for der ligger et kæmpe ansvar på deres skuldre, og de søger udfordringer og god sex ude og raser hjemme. Apropos god sex, så undrer det mig til stadighed, at dette ikke kan kobles med madonnaen. Bryder man det kodeks, der definerer Madonnarollen, hvis hun er et seksuelt væsen? Det gør man måske, for i hele symbolikken omkring Madonnaen ligger der et billede af hende som jomfru, ubesmittet, udvalgt og from. Denne refleksion må belyses i en anden artikel, da der er mange interessante aspekter at tage op. Kvinden tager, som manden, også rollen på sig, men hendes ulykke og afmagt afføder ikke utroskab eller raseri, selvom man godt kunne unde hende en tur i dynerne, hvor hun blev elsket, som den kvinde hun er og med de behov, hun er født med. Hun reagerer desværre ofte med at sladre og holde øje med, om andre træder ved siden af. Denne akt giver for en stund mening og lindring til egen håbløshed. Det handler også om opmærksomhed. Ved at sladre får man opmærksomhed, og det trænger man til som kvinde i den kultur. Sladren kan også være et redskab til at aflede opmærksomheden fra sig selv, og det har sine fordele i form af frihed til selv at træde lidt ved siden af. Så der er mange fordele ved at overvåge og bagtale andre.

SOCIAL KONTROL RAMMER ALLE

Jeg var også ulykkelig og fanget i et spil, hvor jeg ikke kunne finde min plads. Jeg kunne ikke tage mandens ansvar på mig, og jeg kunne ikke være vidne til kvindens håbløse situation. Det var forfærdeligt at have kendskab til et andet liv, hvor kvinden var uafhængig økonomisk og psykisk af manden. Hvor hun hvilede i sin kvindelighed, deltog aktivt i samfundslivet, og hvor børn ikke var en

Ahmad Mahmoud er forfatter og har i 2015 udgivet bogen *Sort land – fortællinger fra ghettoen*, der handler om hans opvækst.

hindring i forhold til at uddanne sig og arbejde. Jeg græd også for mændene, der heller ikke var subjekter i eget liv, men kæmpede for at opretholde rollen som beskyttere og urørlige. Mest græd jeg dog for mig selv, og i afmagt flygtede jeg. Jeg var træt af at mægle, prøve at erstatte lejrskoler med ture til Disneyland, men mest træt var jeg af at opleve kvinderne holde sig selv fast i spændetrøjen. De var og er ikke i stand til at påtage sig ansvar for eget liv, og derfor angiver de og overvåger hinanden.

På afstand og i en alder af 28 år prøver jeg nu via min bog og i debatten at oplyse kvinderne om muligheden for et andet liv. Jeg har lagt min dårlige samvittighed ved at flygte bag mig, for jeg var blot et forvirret barn, der selv kæmpede med identitetsproblemer. Jeg ser og oplever, at problemerne og uligheden mellem kønnene stadig er til stede. Ved at oplyse kvinderne og opildne til frigørelsen, hjælper vi også mændene, for også de har brug for hjælp til et bedre liv. Kvinden kan blive alles redningsplanke.

Af LILJE MARIA CLAUSEN, cand. mag. i Litteraturvidenskab

Heteronormativitet styrede mit liv

Der har været tidspunkter i 36-årige Fahad Saeeds liv, hvor han tænkte, at det ville være bedre for alle, hvis han bare forsvandt. Det forekom ham at være lettere end at skulle stå frem overfor familien og fortælle, at han var homoseksuel. Mødet med ligesindede gav ham styrken til at acceptere sig selv, og han var med til at stifte foreningen Sabaah, der kæmper for bedre vilkår for homo-, bi- og transseksuelle med anden etnisk baggrund end dansk.

Han er blevet en kendt offentlig stemme, der bl.a. utrætteligt taler for at dekonstruere fortællingen om islam og homoseksualitet som gensidigt udelukkende størrelser.

I dag accepterer han sig selv og sin seksualitet, men sådan har det ikke altid været.

Store dele af hans ungdom har været præget af ønsket om at være anderledes. Tanken om at skulle stå ved sin seksualitet overfor venner og ikke mindst familie, forekom ham fuldstændig utænkelig. Han er nemlig smertefuldt klar over, at hans seksuelle orientering ikke vil blive accepteret af hans forældre. Han kender alt til de kulturelle og religiøse dogmer, der tårner sig op og spærrer vejen for at kunne leve et liv i overensstemmelse med sin seksualitet. Men Fahad overrasker en dag sig selv og fortæller en nær ven, at han er homoseksuel. Venen reagerer positivt, hvilket betyder, at Fahad tør fortælle det til flere. Før han ved af det, har han fortalt det til størstedelen af sin vennekreds.

Men derhjemme forbliver han i 'skabet'. Fahad er opvokset i et traditionelt pakistansk, muslimsk hjem i Albertslund. Han er født i England, men kom til Danmark som seksårig sammen med sine forældre og søskende og voksede op i Albertslund.

I dag bor han på Nørrebro sammen med sin kæreste igennem to år, har en kandidatgrad i Kommunikation fra RUC og er en af grundlæggerne af Sabaah, der i foråret kunne fejre 10-års jubilæum. Men vejen til åbenhed og selvaccept har været lang, og de største forhindringer skyldtes den sociale

kontrol, der udøves i kølvandet på de kulturelle og religiøse normer, der usagt gennemsyrede hans opvækst.

DEN SYNDIGE SEKSUALITET

Fahad ved instinktivt, at han ikke vil blive mødt med forståelse fra forældrenes side, hvis han fortæller dem sandheden:

»Jeg havde ingen ambitioner om at springe ud overfor mine forældre. Der var intet, jeg følte, at jeg kunne dele med dem. Efter at være sprunget ud overfor mine venner, skjuler jeg fortsat min seksualitet overfor mine forældre i knap tre år. Lige indtil jeg skal starte på universitetet, og min far finder nogle Pan-blade under min seng og beder mig om at holde op med at være homoseksuel. Hvilket jeg ikke kunne.«

Herefter følger en lang konfliktfuld periode, hvor Fahad føler sig presset af faren til at være noget, han ikke er. Og samtidig skjule sandheden for sin mor.

Fahad lever på dette tidspunkt et åbent homoseksuelt liv i vennekredsen. Et nyt bekendtskab får ham involveret i Sabaah. Han inviteres til en slags informationsmøde, og det viser sig, at dette møde ender med at blive det konstituerende møde i Sabaah.

Da Fahad en dag er på besøg hos sine forældre, låner han sin mors computer for at skrive referat fra et møde i Sabaah. Skæbnen vil da, at hans mor ser dette referat, og han går til bekendelse:

»Hun bliver enormt vred og rigtig, rigtig ked af det, og der følger så en seriøs konflikt, der varer i lang tid.« Konflikten med forældrene betyder, at der er ikke er kontakt mellem dem i to år.

Derefter kommer de frem til en form for stiltiende kompromis, hvor Fahads mor udviser tolerance overfor hans homoseksualitet. Dog er

konflikten alligevel noget, der af og til blusser op. Det er særligt Fahads arbejde i Sabaah, der gør forældrene frustrerede. De bryder sig ikke om, at han offentligt står ved sin seksualitet, og der kommer ofte en reaktion fra deres side, når han deltager i interviews på tv og i radioen. Homoseksualitet vedbliver at være noget syndigt i deres øjne, og det forringer familiens anseelse. Netop derfor er Fahads seksualitet og arbejde heller ikke noget, som hans forældre deler med resten

af familien i hjemlandet Pakistan. De kulturelle og religiøse normer er uendeligt svære at bryde med.

RELIGIONEN ER SIDSTE ARGUMENT

Men ikke desto mindre er det dét, Fahad har brugt de sidste mange år på at gøre. Hans mål er klart:

»At få skabt nogle forandringer og bekæmpe stigmatisering og homofobi.« Arbejdet i Sabaah sigter mod at gøre netop dette. Ved at tilbyde fri rum og rådgivning til LGBT-personer med minoritetsetnisk baggrund, og vigtigst af alt at fortælle brugerne, at de ikke er alene. At de får muligheden for at spejle sig i andre med lignende historie og baggrund. For ifølge Fahad er der nok sket en del på de 20 år, der er gået, siden han selv sprang ud. Men den grundlæggende problemstilling og konflikt er den samme. Det er stadig kulturelle og religiøse normer, der dømmes enhver form for seksualitet, udover den heteroseksuelle, som syndig og forkert.

»Det er i høj grad en kulturel ting, at så mange unge minoriteter har svært ved at springe ud. Det er kulturelt baserede normer, der står i vejen for rigtig mange af disse mennesker. Men religionen spiller helt klart en rolle. Ofte når konflikten er på sit højeste, bliver religionen brugt som en slags ammunition. Hvis man spørger, hvorfor det er forkert at være homoseksuel, så trækkes der på religionen, og man fortæles, at det på ingen måde er tilladt at være homoseksuel og muslim.«

Der er ifølge Fahad en høj grad af social kontrol, når det kommer til seksualitet og religion, i dette tilfælde islam. Den heteronormative tankegang er altdominerende, og det lå da også i kortene, at han selv skulle giftes med en passende pakistansk pige. At skulle indgå i et heteroseksuelt ægteskab var naturligvis umuligt for Fahad, der i stedet valgte at leve sit liv som

åbenlyst homoseksuel trods de forhindringer, han har måttet overkomme.

POSITIVE FORANDRINGER

Ifølge Fahad er der sket store og positive skred i samfundet, som gør det lettere for mange LGBT-unge at bryde ud af den sociale kontrol, de oplever i hjemmet, hos familien og i religionen. Sabaahs brugergruppe er langt yngre, end Fahad var, da han sprang ud. De unge er opvokset i en verden, hvor der er sket en 'mainstreaming' af LGBT-liv. Kendte mennesker lever et åbent liv som homo-, bi- eller transseksuelle, der er flere juridiske rettigheder, og man diskuterer i det hele taget seksualitet og kønsidentitet på en langt mere flydende måde. Ligeledes har udbredelsen af internettet spillet en gigantisk rolle. Fahad afslutter:

»Internettet giver de unge mulighed for at spejle sig i andres historier, noget jeg selv virkelig manglede dengang. De har en kæmpe mængde information til rådighed, og ikke mindst kan de finde frem til en organisation som Sabaah, hvor de kan møde andre som dem selv. Ligesindede. Dog er det stadig mange af de samme problemer, vi hører, at de unge støder på. Det er de samme konflikter med forældrene, der ikke accepterer deres seksualitet eller kønsidentitet.«

► Sabaah

Sabaah blev grundlagt i 2006 af en gruppe unge mennesker, der havde et ønske om at skabe et socialt fællesskab for LGBT-personer med etnisk minoritetsbaggrund. Sabaah tilbyder rådgivning, afholder en række sociale aktiviteter og står bag forskellige kulturelle og politiske projekter.

PÅ SPORET AF ÆRESRELATERET SOCIAL KONTROL

Social kontrol er en kendsgerning i alle samfund, dvs. den er hverken en negativ eller positiv ting i sig selv, men snarere en social kendsgerning. Men den æresrelaterede sociale kontrol rammer oftest kvinder og er både undertrykkende og udemokratisk.

Overalt i verden er der social kontrol i forhold til afvigende adfærd, herunder ikke-genkendelige måder at 'gøre' kvinde og femininitet på. Det samme gør sig også i vid udstrækning gældende i forhold til alternative måder at 'gøre' mand og maskulinitet på, men mænd har gennemgående større råderum end kvinder. Tvangsmæssig social kontrol, som fx indebærer indskrænkning af kvinders – og mænds – livsudfoldelse, er både undertrykkende og udemokratisk. Den sociale kontrol, der knytter sig til æresrelaterede problematikker, og som ofte betegnes som æresrelaterede konflikter, findes kun i særlige miljøer i Danmark. Det er en form for social kontrol, der har vist sig at begrænse borgere i forhold til at gøre brug af de muligheder, det danske samfund tilbyder, og det er den, der er i fokus her. Æresrelateret social kontrol blandt etniske minoriteter er vanskelig at komme til livs, bl.a. fordi den ikke blot handler om magt, men også om følelser og loyalitet.

SOCIAL KONTROL PÅ SPIL

En af de første, der har skrevet om social kontrol, er en skolesundhedsplejerske, der var i tæt kontakt med indvandrerfamilier med rødder i bl.a. Tyrkiet og Pakistan:

»[...] Jeg tror, at vores begreb "landsbysladder" dækker dette begreb meget dårligt. For børnene giver det sig udtryk i, at de skal opføre sig ordentligt; der må ikke kunne snakkes dårligt om dem. De må ikke snakke eller følges med nogen af det modsatte køn, undtagen når det er et familiemedlem. Efter skoletid skal pigerne gå lige hjem, og hvis de færdes på gaden efter skoletid, er det næsten altid sammen med moderen. [...] Også i forbindelse med påklædning må de ikke smykke sig og gøre sig pæne, men det oplever jeg, at mange af pigerne efterhånden bryder med. Et meget stort problem er, at de ikke må gifte sig uden forældrenes samtykke, og at de bliver vurderet meget dårligt, hvis de sætter sig imod et af forældrenes ønsker om giftermål. Som det ses, betyder det utroligt meget for den enkelte, at hun ikke får et dårligt image her, men også hjemme i landsbyen. Sværest er det nok i relation til landsbyen, da erfaringsgrundlaget dér er betydeligt anderledes end det, indvandlerne bygger på efter års erfaringer i en anden kultur [...]»

Mere end 30 år senere udgør social kontrol stadig et stort problem for visse borgere med etnisk minoritetsbaggrund^{2,3,4}, men i de mellemliggende år er viden om emnet blandt fagpersoner vokset, og stadig flere unge italesætter

selv offentligt, at social kontrol udgør et problem, fx Geeti Amiri, Elmas Berke, Ahmad Mahmoud og Fahad Saeed.

INTIMITETSFORMER BRYDES

Etniske minoriteter i Europa kommer fra mange forskellige lande. På trods af forskelle er der imidlertid en række fællestræk ved de samfunds-, køns- og familieformer, som familierne har rod i. Plummer⁵ opererer med en opdeling i traditionelle, moderne og senmoderne intimitetsformer, hvilket udgør et godt redskab til at indfange både de blandinger og sammenstød, der finder sted mellem forskellige intimitetsformer blandt etniske minoriteter. Familiernes oprindelseslande er kendetegnet ved et fravær af økonomisk og socialt sikkerhedsnet, så det enkelte menneske er afhængigt af økonomisk, social og moralsk støtte fra sin familie og slægt.¹ Dette skaber et tæt sammenhold og en intens loyalitetsfølelse, men også grobund for en stærk social kontrol. Der råder en kollektivistisk patriarkalsk familieform, som indebærer en forventning om et mere grundlæggende hensyn til og ansvarsfølelse over for familiens vilje og ønsker end til den enkeltes følelser og ønsker. En families omdømme er afgørende for dens statusmæssige placering, og sladder anvendes som et middel til social kontrol. Pigers og kvinders ærbarhed udgør et centralt omdrejningspunkt for en families renommé.

Familieformen er også kendetegnet ved et alders- og kønshierarki med de ældste mænd i toppen. Det mandlige familieoverhoved har ideelt set kontrol over både materielle og menneskelige ressourcer, herunder kvinders kroppe. Religion spiller typisk en vigtig rolle som moralsk rettesnor.

Man skal være varsom med hhv. at under- eller overvurdere kulturforskelle samtidig med, at ens rødder betyder noget. Skønt det både er en træg proces at ændre på de grundlæggende opfattelser, vi er socialiseret til, ikke mindst i forhold til køn, seksualitet og familie, så viser den historiske udvikling, at de er mulige at forandre og mixe med nye forestillinger og levemåder.

Hvad er på spil i migrant- og flygtningegrupper? Når man flytter fra land til by, og især når man tilmed krydser landegrænser, overskrider man også grænser vedrørende følelser, værdier, normer, børneopdragelse, adfærd og forestillinger om seksualitet, femininitet, maskulinitet. Man bevæger sig med andre ord på tværs af forskellige intimitetsformer, dvs. at migration har konsekvenser for både menneskers økonomiske og sociale situation og for deres personlige og intime liv.

Kvindens position og kontrol over kvindens seksualitet og reproduktive evne ser imidlertid ud til at være nogle af de sidste bastioner, der forandres, når en familie skal finde sig tilrette i et nyt land. Begge køn har tendens til at opfatte kvinder som nogle, der kropsliggør kulturel kontinuitet og som kultur- og traditionsbærere, hvorved kvinden kropsliggør grænsen mellem forskellige etniske grupper. Der er et pres på piger og kvinder om at skjule de begrænsninger, der er på færde inden for familien for at opretholde, hvad der opfattes som familiens ære. Den sociale kontrol, som personer kan blive udsat for, spænder vidt,

og den er transnational, idet familiemedlemmer overalt på kloden kan tage del i kontrollen af fx unge i Danmark³.

Familien påvirker de unges liv samtidig med, at de gennem opvækst og uddannelse i Danmark har tilegnet sig mange af de værdier og forestillinger, som råder i det danske samfund. Der udvikles socio-kulturelle forskelle og dermed ofte også en social skabt afstand mellem generationerne. Forældre kan være bange for, hvad de opfatter som at 'miste' deres børn, mens de unge er bange for at 'svigte' deres forældre (se fx dokumentarfilmen *Oprør fra ghettoen*, 2015). Når børn af indvandrere og flygtninge, der selv kun har ringe skolegang, får uddannelse, kan det imidlertid næsten ikke undgå at føre til øget selvstændighed og individualitet blandt de unge. Dette medfører typisk et ønske om at bryde med visse kulturelle forestillinger, normer og traditioner vedrørende køn. Samtidig ønsker de unge at tage andre dele med sig og skabe deres egen hybride kombination i mødet med andre kultur- og kønsforestillinger og praksisser. De unge forholder sig således til forskellige intimitetsformer.

Stadig flere unge kræver imidlertid at have råderet over egen krop, følelser og seksuelle relationer, dvs. et intimt medborgerskab⁵. Ifølge det danske samfunds normer og dets lovgivning har alle borgere denne selvbestemmelse og råderet, men en del unge og voksne med etnisk minoritetsbaggrund har det ikke ifølge de normer og værdier, der præger deres etniske bagland – og dermed har de det ikke i praksis. Der er er med andre ord brug for mentalitetsforandringer i etniske minoritetsmiljøer. Kultur, traditioner, værdier, normer og mentalitet er dynamiske størrelser, og som Plummer påpeger, så indebærer vejen til intimt medborgerskab ikke blot én model, ét mønster eller én vej. Det er dog nødvendigt hele tiden at have sammenhængen mellem kultur, magt og smerte for øje: Hvem har fordele af hvilke traditioner, kønsforestillinger og kønspraksisser?

Redegørelsen bygger primært på Mørck 1998 og 2002.

Litteratur

- Nørgård, K. (1984): Indvandrerbørn i skolealderen. I: K. Ferdinand & B. Selmer (red.): *Islam: Familie og samfund. Konference-rapport*. København: Statens Humanistiske Forskningsråd.
- Lavaud, M. et al. (2011): *Ung i 2011 – nydanske unges oplevelse af social kontrol, frihed og grænser*. København: Als Research.
- Danneskiold-Samsøe, S., Mørck, Y. & Sørensen, B. Wagner (2011): "Familien betyder alt". *Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier*. Frederiksberg: Frydenlund.
- Følner, B. et al. (2015): *Nydanske LGBT-personers levevilkår*. København: Als Research.
- Plummer, K. (2003): *Intimate Citizenship: Private Decisions and Public Dialogues*. Washington: University of Washington Press.
- Mørck, Y. (1998): *Bindestregsdanskere. Fortællinger om køn, generationer og etnicitet*. Frederiksberg: Forlaget Sociologi.

Øvrig litteratur

- Mørck, Y. (2002): Multikulturalismernes kønsblinde øje. *Mangfoldighedsudfordringer og kønsligestilling*. Dansk Sociologi Nr. 3.
-

Kvalt af omsorg

31-årige Maria Brock er født og opvokset i mormonkirken, men hun lærte aldrig at forlige sig med de adfærdsreguleringer, kirken og dens medlemmer dikterede. Hun følte sig umyndiggjort, overvåget og en generel mangel på personlig frihed. Derfor valgte hun som 16-årig at forlade bevægelsen. Det var lettere sagt end gjort, men i dag føler hun sig lettet og fri.

Af NATHALIE RIIS, stud.comm.

»Vi savner dig, Maria. Hvornår kommer du tilbage?« Sådan lød det blandt andet fra flere medlemmer af den mormonkirke, Maria Brock har været en del af i 16 år. Ordene kom endda fra medlemmer, hun aldrig har vekslet et ord med:

»Jeg udfordrede jo fællesskabet ved at melde mig ud af menigheden, og derfor var de pludselig meget ivrige efter at få mig tilbage, selvom jeg i mange år havde hørt dem 'shame' hinanden indbyrdes«.

Social kontrol er et fænomen, der findes i alle samfund på tværs af etnicitet, kultur, social status og religion. Sidstnævnte kan Maria Brock skrive under på. Hun er født og opvokset i mormonbevægelsen i Søborg med sine forældre og to søstre. Hun fik, traditionen tro, en såkaldt voksendåb som 8-årig. Derefter bliver kirkens børn opdelt efter alder og køn. Maria Brock bliver derfor som 12-årig optaget i det, som kirken kalder for »Ung Pige«, og da hun fylder 18 år, bliver hun en del af »Hjælpeforeningen«, hvorimod drenge deltager i »Præstedømme møder«. Dåbens ritual bliver imidlertid ophævet, da Maria Brock

i en alder af 16 år vælger at melde sig ud af mormonkirken. Udmeldelsen kræver en samtale med kirkens biskop og en underskrift fra faren. Valget om at forlade kirken var ikke svært for Maria, men det forstod resten af menigheden ikke:

»Menigheden fik hurtigt at vide, at jeg havde planer om at melde mig ud, og derfor blev jeg mødt af flere medlemmer, som prøvede at overbevise mig om, at jeg ville såre og skuffe mine forældre, hvis ikke jeg blev«.

Og det stoppede ikke dér. Længe efter sin udmeldelse bliver hun kontaktet af kirkens medlemmer, der forsøger at appellere til hendes dårlige samvittighed og beder hende fortryde sit valg. I dag, 15 år efter sin udmeldelse, har Maria dog langt fra fortrudt sit valg:

»Jeg har samlet set haft en god barndom, men jeg har også måttet erfare, hvor stor en negativ påvirkning kirkens lære har haft på mig og det menneske, jeg gerne vil være,« siger Maria Brock og fortsætter:

»Du har som regel dine stærkeste venskaber inden for kirken, din familie er inden for kirken, og din verden er defineret af kirken. Hvis du ikke har behov for at stille spørgsmålstegn ved kirkens regler, så kan du leve et godt og tilfredsstillende liv som mormon. Jeg hader jo ikke mormoner, men det er sådan, jeg har oplevet det.«

EN FALSK TRYGHED

Som praktiserende mormon oplever Maria Brock, hvordan der bliver ført kontrol med menighedens medlemmer, og hvordan medlemmerne indbyrdes irettesætter hinanden. Det kommer ikke bare til udtryk i adfærdsreguleringer såsom hvilket tøj, der er tilladt at iklæde sig, en striks alkohol- og seksualkultur, men også i måden hvorpå kirken blander sig i medlemmernes personlige anliggender. Alle kirkens

medlemmer bliver med jævne mellemrum indkaldt til samtaler, som mest af alt minder om afhøringer, mener Maria Brock. Vurderede biskoppen eksempelvis, at man havde begået en synd, kunne det få negative konsekvenser for ens status i kirken eller deltagelse i kirkehandlingerne:

»Man kunne få at vide, at man ikke måtte deltage i nadveren ved søndagsmødet, hvilket selvfølgelig blev set af alle de tilstedeværende medlemmer, og det førte som regel til sladder og verbale konfrontationer fra kirkens medlemmer.«

Mormonkirken er, med andre ord, langt fra, hvad den giver sig ud for at være, ifølge Maria Brock. Hun fortæller, hvordan kirkens praksis bliver pakket ind i fortællinger om kærlighed, omsorg og beskyttelse, hvor den i virkeligheden har til formål at diktere medlemmernes tanker, følelser og handlinger:

»Mormonkirken giver den enkelte en form for tryghed, fordi du ved, hvordan dit liv kan

se ud 30 år frem, hvis du altså overholder kirkens regler. Men jeg synes, det er en falsk tryghed, da jeg ikke kan se, hvad længden på min kjole eller min seksuelle ærbarhed har af påvirkning på kvaliteten af mit liv.«

Frem for alt mindes Maria Brock, hvordan hendes udfoldelsesmuligheder bliver begrænset, fordi hun tvinges til at erkende, hvad hun, ifølge biskoppen og menigheden, har gjort forkert:

»Alle får at vide, hvis du har gjort noget forkert, og det er man nødt til at acceptere, hvis man vil undgå at blive sat uden for fællesskabet. Du får også at vide, at du kun kan finde lykken inden for kirken. Derfor følte jeg, at jeg var nødt til at leve med en enorm stor selvkontrol for ikke at blive udelukket fra menigheden.«

ET KØNSSTEREOTYPT LIVSSYN

Maria Brock forlader mormonkirken. Ikke kun fordi hun føler en begrænset frihed,

men fordi hun overordnet set ikke kan identificere sig med kirkens menneskesyn:

»Homoseksuelle er tvunget til at undertrykke deres seksualitet eller forlade kirken. Og det er for nylig blevet besluttet, at børn af homoseksuelle forældre ikke må døbes eller modtage velsignelser, medmindre de tager afstand fra deres forældre.«

Hun oplever ikke blot en fordømmende og konservativ livsførelse i mormonkirken, men i høj grad også en patriarkalsk og stereotyp holdning til kønnenes udfoldelsesmuligheder:

»Kvinder opfordres til at være hjemmegående husmødre, hvis det er muligt rent økonomisk. Når jeg kom til aktiviteter om onsdagen, skulle drengene for eksempel se film, spille basketball eller lasertag, mens pigerne som regel lavede huslige sysler. Mændene er også de eneste, der kan opnå officielle poster inden for kirken, og både piger og drenge bliver undervist i, at mænd er familiens overhoved, som skal følges og adlydes.«

FAMILIEN FREM FOR ALT

Maria Brock fortæller, hvordan familien spiller en altafgørende rolle for det enkelte medlem i mormonkirken. Man tror på, at familien mødes i Guds paradis efter døden, såfremt man overholder de regler, kirken udstikker:

»Forældre kan virke strenge på grund af alle de regler, der skulle læres videre og overholdes, fordi der var så meget på spil. Jeg har for eksempel oplevet venner, der bogstaveligt talt har fået vasket munden med sæbe på grund af bandeord.«

Indordner man sig imidlertid ikke under denne livsførelse og går den såkaldt 'retskafne vej', bliver man aldrig genforenet med sin familie i himlen. Derfor er angsten for at blive ekskluderet fra det religiøse fællesskab og begå fejl allestedsnærværende og ødelæggende, mener Maria Brock.

MIT LIV SOM EKS-MORMON

Maria Brock er i dag mor til to, medlem af Ateistisk Selskab og studerer religionsvidenskab ved Københavns Universitet. Hendes forældre og lillesøster har, ligesom hun selv, valgt at forlade mormonkirken, men hun har fortsat kontakt til enkelte medlemmer af mormonkirken, der har accepteret hendes valg om at melde sig ud. Siden Maria Brock valgte at forlade mormonkirken, har hun aldrig overvejet at vende tilbage eller finde en anden religion. Til gengæld har hun valgt at tage bønner med sig som et positivt værktøj til at finde ro i sig selv:

»Jeg beder ikke til nogen Gud, men bruger bønner til at finde et frirum, hvor jeg kan få sagt mine problemer højt.«

For Maria Brock er det vigtigste i dag, at hun selv vælger, hvordan hun vil leve sit liv. Det samme forsøger hun at give videre til sine børn, som i sin tid var årsagen til, at hun fravalgte enhver form for religion:

»Jeg tror ikke på, at mine børn skal indoktrineres på den ene eller den anden måde. Det må de selv opsøge, hvis de føler et behov for det,« siger Maria Brock og tilføjer afslutningsvis:

»Jeg føler mig lettet nu, fordi jeg har et åbent syn på livet nu i stedet for at frygte, om jeg har gjort noget forkert i Guds eller medlemmernes øjne.«

► Mormonbevægelsen i Danmark

Ifølge mormonerne selv er de et kristent tros-samfund, selvom de ikke anerkendes som et sådant af den traditionelle kristne kirke.

De to første menigheder blev dannet i 1850. En i København med 50 medlemmer og en i Ålborg med 8 medlemmer.

I dag er der 4.355 medlemmer af den danske Mormonkirke, som er spredt over 23 menigheder rundt i landet. Dette er geografisk fordelt i to "staver" (bispedømmer): Københavns stav, der dækker Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm samt Århus stav, der dækker Jylland og Fyn.

Kilde: religion.dk

ÅRETS JULEGAVEIDÉ: ARMBÅND STØTTER DANSK KVINDESAMFUNDS ARBEJDE FOR AT BEKÆMPE VOLD MOD KVINDER

Fredag den 25. november er det FN's internationale dag mod vold mod kvinder. I den anledning er smykkedesigneren Sanne Nordahn gået sammen med Dansk Kvindesamfund og har skabt et sølvarmbånd, hvor hele overskuddet går ubeskåret til Dansk Kvindesamfunds arbejde med at bekæmpe vold mod kvinder.

Den 25. november er også dagen, hvor FN's årlige kampagne 16 Days of Activism starter. En kampagne, der skal få hele verden til at sætte fokus på vold mod kvinder. Det gør vi naturligvis også i Danmark, og i den forbindelse lancerer Dansk Kvindesamfund det smukke smykke, der symboliserer håb om en bedre morgendag uden vold mod kvinder.

»Alt for mange kvinder bliver udsat for vold, både i Danmark og globalt. Og det rammer bredt i alle samfundslag. Det kan vi ikke sidde overhørigt. Især partnervold er for mange svært at tale om. Derfor er det vigtigt, at vi tør sige det højt og tydeligt. Vold mod kvinder skal og må bekæmpes. Jeg håber, det smukke sølvarmbånd,

Sanne Nordahn har skabt til os, vil medvirke til at nedbryde tabuet omkring vold. Sanne Nordahn har virkelig formået at skabe et unikt smykke, der både har symbolet for 16Days, og som også er et smukt design i sig selv,« siger Lisa Holmfjord, forkvinde for Dansk Kvindesamfund.

»Vold mod kvinder rammer ikke kun den enkelte kvinde, men er et samfundsproblem, som skal tages alvorligt. Jeg er stolt af at støtte kampagnen, og jeg håber, jeg kan være med til at gøre en forskel,« siger Sanne Nordahn.

Armbåndet er en lille amulet, som viser en sol med 16 stråler. Det er symbolet på de 16 dage med aktivisme mod vold.

Armbåndet er i sterling sølv, sælges for 250 kroner og kan købes via <http://bit.ly/kvindesamfund>

VORES AMBASSADØRER

Kill J/ Julie Aagaard, sanger og producer; Helle Fagralid, skuespiller; Sarah-Sofie Boussnina, skuespiller; Emma Holten, feminist og debattør; Lina Refn, sanger, sangskriver, producer; Khaterah Parwani, jurastuderende og næstformand i ExitCirklen, der hjælper mennesker, der er udsat for psykisk vold og social kontrol; Natalia Fogel, debattør og koreograf; Lisa Holmfjord, forkvinde for Dansk Kvindesamfund.

Kristian Molbo var et godt Jehovas Vidne, der gik til møder og missionerede. Men da han fik en depression, og troen ikke kunne hjælpe ham, begyndte han at tvivle. Og da han som 22-årig blev politisk aktiv, blev han ekskluderet, fordi han ikke ville slippe det politiske arbejde. I dag har han ingen kontakt til sin mor, søster og bror, som stadig er medlemmer.

Jeg kan holde til meget, men ikke til at miste mig selv

Af CHRISTINA ALFTHAN

I dag er det 15 år siden, Kristian Molbo blev udstødt fra Jehovas Vidner. Han har for længst fundet sig til rette i et nyt liv som fuldmægtig i Arbejdstilsynet, og troen og erfaringerne som ex-Jehovas Vidne er kun noget, han af og til holder foredrag om. Han har også været formand for Støttegruppen for Tidligere Jehovas Vidner, men i dag fylder det mindre. Men hvis nogen spørger om hans erfaringer med at blive ekskluderet, så fortæller han gerne.

»Jeg ved, hvor modbydeligt det er at blive udstødt. Det bliver sagt fra talerstolen til menigheden, og så er man udstødt. Man mister al kontakt med hele det netværk, man har i Jehovas Vidner. Det er svært. Men mit største tab var at erkende, at det, jeg havde troet på, ikke holdt. Det var meget hårdt. I en sådan situation har man brug for støtte. Mange går tilbage til troen igen, fordi det er så hårdt at være ekskluderet. Men jeg var aldrig i tvivl om min beslutning,« fortæller han.

Kristians vej ind i troen gik via moderen. Hun blev medlem af Jehovas Vidner, da han var 6 år gammel, men faderen blev det aldrig. Så familien fortsatte med at holde jul, selvom man ikke fejrer jul og fødselsdag.

»Vi havde et juletræ, og min mors kompromis i det forhold var, at hun lavede julemaden, og vi fik gaver, men ingen af min mor. Det var lidt kompliceret, men på den måde kunne det lade sig gøre,« fortæller han.

JEG VALGTE TROEN

Man vælger selv at blive Jehovas Vidne, og man skal aktivt vælge at lade sig døbe, og det gjorde Kristian, da han var 18 år.

»Jeg betragtede mig selv som et troende Jehovas Vidne. Jeg troede virkelig på det og mente, de havde sandheden. Jeg gik til møder tre gange om ugen; tirsdag var det bibel-læsning i menigheden, torsdag var det bogstudier af Jehovas Vidners egne udgivelser, og det foregår i små grupper privat hos en fra menigheden, og søndag var der foredrag. Resten af ugen skulle man forkynde og gå rundt med Vagt-tårnet og Vågn Op. Jeg gik til møderne, selvom jeg ikke altid havde lige meget lyst, for den sociale kontrol er meget stærk. Der bliver snakket om en, hvis man ikke passer sine møder, og man bliver i sidste ende mødt med misbilligelse. Ikke direkte, det foregår bag ryggen på en. Sladder er en

stor ting hos Jehovas Vidner. Man taler meget grimt om de frafaldne og nedsættende om dem, der ikke er troende nok. Så det er meget svært ikke at følge reglerne, for det er jo ens familie og venner, der vil misbillige en. Menigheden er et stærkt fællesskab, og det er svært at sætte sig op imod. Sådan var jeg også selv – jeg har både sladret og nedgjort dem, jeg ikke syntes passede deres tro godt nok. Og i dag er jeg en af dem, de taler meget grimt om,« fortæller han.

Mistænkeliggørelsen og sladderens kom snigende, og det begyndte, da han fik en kæreste:

»Min kæreste var også Jehovas Vidne. Vi vidste godt, at man ikke måtte have et seksuelt forhold uden at være gift. Det er udstødsgrund. Men vi gjorde det alligevel. Vi talte aldrig om det, formentlig fordi det så ville blive virkeligt og dermed forkert.«

Han forklarer, at som Jehovas Vidne bliver der holdt øje med medlemmerne. Der er eksempler på, at man har holdt øje midt om natten ude i byen, hvor unge fester. De kan f.eks. sidde i en bil, også om natten hvor man bor, for at se, om man sover sammen med nogen.

TVIVLEN GJORDE ONDT

En dag blev Kristian hevet til side i menigheden af en af de ældste, der ville vide, hvad 'det var mellem dem'.

»Jeg syntes, det var mærkeligt, han vidste noget, men der er en stærk sladderkultur hos Jehovas Vidner, så nogen må have set os og sagt det videre. Han spurgte indirekte til vores relation og dermed også til et evt. sexliv, og jeg fik at vide, at vi ikke måtte være alene sammen. Det lovede jeg, og de stolede på mig. Men jeg gik rundt med dårlig samvittighed over at lyve og ikke leve op til deres tillid til mig, og det endte med, at jeg gik til bekendelse. Han blev meget ked af, hvad jeg havde gjort. Jeg skulle redegøre for alt overfor de tre ældste i menigheden, som altid er mænd (kvinder kan ikke bestride ledende poster, red.).

Jeg holdt op med at se min kæreste, for selvom vi holdt op med det seksuelle, så ville det få tillidsmæssige konsekvenser for mig, hvis jeg blev ved med at se hende. Jeg fik at vide, at hvis jeg ikke stoppede, så ville jeg ikke kunne deltage i et internationalt sommerstævne, Jehovas Vidner afholdt i Edinburgh det år, og som jeg var udvalgt til og glædede mig til. Bare tanken om at skulle forklare de an-

dre, hvorfor jeg ikke kunne deltage, var så ubehagelig, at jeg ikke kunne overskue det. Det var nemmere at stoppe med at ses med min kæreste,« fortæller han.

Kort efter gik han ned med en depression, og der begyndte han at miste troen.

»De redskaber, man får i troen, at gå til møderne, at være aktiv, hjalp mig ikke. Det var meget hårdt at opdage, at troen ikke var løsningen. Men det var lykkepiller og terapi. Men jeg havde jo viet mit liv til troen, så det var meget ødelæggende at mærke, hvordan tvivlen gradvist blev større, og jeg brugte mange kræfter på at skjule den.«

RADIKAL OG UDSØDT

Kristian flyttede til Aalborg for at læse Sociologi på universitetet, og det var ikke i så høj kurs, for Jehovas Vidner opfordrer til, at man ikke skal uddanne sig for meget. Man skal blot kunne forsørge sin familie, og det er ikke et mål i sig selv at få en uddannelse. Men det blev hans politiske engagement, der for alvor tvang ham til at vælge, da han blev politisk aktiv hos De Radikale og samtidig begyndte at ryge.

»Man må ikke være politisk aktiv, og man må heller ikke stemme til valget, for Jehovas Vidner anerkender ikke politikere og de politiske systemer. Logikken er, at Guds Rige vil blive oprettet, og det er den eneste gyldige styreform for mennesker,« forklarer han.

Men han engagerede sig alligevel og fik en venskreds, der ikke var Jehovas Vidner. I Aalborg kontaktede han ikke den lokale menighed, men det blev opdaget, og så kontaktede de ham:

»Jeg blev inviteret til middag hjemme hos en af de ældste og fik en god og hyggelig aften. De tænkte vel, at jeg bare skulle inviteres, og så ville alt være godt igen. Det var ikke helt så enkelt, så jeg mødtes med dem mange gange, og på et tidspunkt finder de ud af, at jeg er politisk aktiv, og at jeg ryger. Det var klart, at jeg ikke kunne være politisk aktiv, og det duede heller ikke, at jeg røg. Det tog et stykke tid med møder med de ældste, før jeg fik sagt klart fra; jeg ville være politisk aktiv, selvom jeg vidste, det var udstøelsesgrund. I virkeligheden var det helt udramatisk; jeg fik at vide,

jeg var ekskluderet, men at døren stod åben, hvis jeg fortrød, og de ønskede mig held og lykke med mit nye liv. Det var både en stor lettelse og meget vemodigt.«

JEG VALGTE MIG SELV

Kristian mistede al kontakt med menigheden, og det blev umuligt for ham at se sin mor. Hun følte, hun skulle vælge mellem ham og Gud. Hans yngre bror og søster valgte også Kristian fra.

»At blive mig og leve det liv, jeg gerne ville, betød, at nogle mennesker tæt på mig forlod mig. Og sådan var det, selvom den del egentlig ikke var noget, jeg havde overvejet dybt, om end jeg godt var klar over, at det ville være sådan. Havde jeg skullet beholde forbindelsen med dem, havde det været synd for mig, for så havde jeg måttet gå på kompromis med, hvem jeg var. Det lyder måske hårdt at sige det sådan, men jeg kan holde til at miste min mor – eller hvem som helst ellers – men jeg kan ikke holde til at miste mig selv.«

Af CHRISTINA ALFTHAN, foto STINE HELLMANN

Social kontrol er et valg

Forfatteren Maria Helleberg har skrevet en bog om kvinderne i sin egen familie. *Kvinderne fra Thy* er en medrivende fortælling om kvindeliv fra 1860'erne og frem, hvor den sociale kontrol styrede livets gang. Men det er også en livsbekræftende fortælling om at udholde og om at turde tro på, at alt kan blive bedre. For den sociale kontrol er både et sikkerhedsnet og en spændetrøje, som man kan vælge at bryde med.

Efter næsten utallige romaner om stærke, historiske kvinder har Maria Helleberg vendt blikket indad og skrevet en bog om de seje kvinder fra hendes egen familie. Første bind er netop udkommet, og der er to mere på vej. For historien om kvinderne i familien Helleberg er en fortælling om kvindelivet i Danmark de sidste 150 år – fra årene lige før Dansk Kvindesamfund blev stiftet i 1871, og dette magasin så dagens lys – og op til i dag, hvor ligestilling bliver anset for at være en selvfølge. Men det er den ikke, fastslår Maria Helleberg:

»Det er vigtigt at fortælle, hvor meget der er sket med kvinders rettigheder på kort tid. Vi tror, vi kan tage det hele for givet. Men vi er kun lige kommet ud af hullet. På papiret har vi stort set opnået ligestilling. Men lovgivning er ikke nok – det vigtigste er det, der foregår inde i hovederne på os. U-ligestillingen er der stadig. Og jeg tror ikke, vi kan lovgive os til mere ligestilling, nu gælder det om handling. Om at leve ligestillingen,« forklarer Maria Helleberg, der er taget fra sit hjem i Fredensborg i Nordsjælland ind til København til forlaget Rosinante i Købmagergade for at tale om sin nye bog.

»Hele min barndom har jeg hørt familiehistorierne om den seje oldemor Mariane, der var enlig mor og arbejdede som jordemoder, hvilket i øvrigt gjorde hende til gudmor til flere hundrede børn. Og da jeg begyndte at researche i kirkebøgerne, slog det mig, at det virkelig passede,« fortæller den 60-årige Maria Helleberg, der ikke har egne børn, hun kan fortælle familiekroniken til. Til gengæld kan vi alle nu få glæde af den med bogen *Kvinderne fra Thy*.

ALT KAN FORANDRE SIG

Bogen starter med den unge kønne oldemor, der ikke kan blive gift med ham, hun er forelsket i, fordi familien ikke mener, han er passende. Men familiens sociale position ændrer sig drastisk, og så er mulighederne pludselig ikke så mange, og den mand hun ender med at få, viser sig at være et meget dårligt valg. De får et hav af unger, og så smutter manden til Amerika for at søge lykken, og Mariane bliver efterladt med meget få midler. Men hun knækker ikke, hun rejser sig i stedet og begynder at knokle som jordemoder og får hurtigt ry for at være egnens bedste.

»Da Mariane bliver enke, kan hun bryde med familien og leve sit eget selvstændige liv som jordemoder. Men hun er stadig underlagt den sociale kontrol, og den betyder, at hun ikke kan gifte sig igen. Der er en kollektiv social kontrol, som gjaldt for alle, og de håndhæver den også over for sig selv for at undgå katastrofen. For når man passer ind i rammerne, så er den en begrænsning, men også et værn,« fortæller hun og understreger, at hun ikke tror, kvinderne havde ondt af sig selv. For selvom kvinderne levede i en opbrudstid, hvor man i årtier diskuterede, om kvinderne kunne få stemmeret, så var det ikke noget, de forbandt med deres eget liv.

»De fødte mange børn, de knoklede, og de havde ikke så meget indflydelse på deres eget liv. Sådan var det jo. Men der sker alligevel forandringer, og det er ikke noget, der kommer udefra, men forandringer der kommer indefra. Når der lige kommer et åndehul i livet, hvor man kan stoppe op et øjeblik og mærke efter, og så finder man ud af, hvad man kan. Min oldemor kunne være jordemoder. Hun

knoklede, og det ændrede hendes liv. For den sociale kontrol er der kun så længe, vi ønsker den. Alt er til forhandling. Alt forandrer sig. Man forandrer sit liv ved at gøre noget selv. Det er barskt, men det virker, og det virker umiddelbart. Man skal op at stå selv, og så finder man sin styrke.

KÆMP DIN EGEN KAMP

Kvinderne fra Thy følger først oldemor Mariane og siden den yngste datter Marie Dusine, som er Maria Hellebergs mormor. Hun var uddannet hattemager, og den der klarede sig bedst af de mange børn. For bogen er også en fortælling om social opstigning og om at turde og at stole på, at det nok skal gå, og at nogen griber dig.

»Vi har fået fortalt, at min mormor, Marie Dusine, havde et voldsomt temperament. Hun havde en stærk vilje og kunne blive så gal. Men vreden og hendes stærke vilje reddede hende både fra en voldtægt og skaffede hende en uddannelse som hattemager og en god og velstillet ægtemand, der blev betaget af den stærke kvinde,« fortæller Maria Helleberg og understreger, hvor forunderligt det er, at forandringen i samfundet er kommet så hurtigt.

»På 50 år gik vi fra, at kvinder næsten intet måtte, til de fik stemmeret. Det er fantastisk. Bogen er vigtig, fordi den fortæller os, at alt kan blive bedre. Det går fremad. Selv når vi tror, vi ikke kan ændre noget. Men man kan altid vælge at gøre noget. Det er jo ikke kun min historie – det er en historie om, at alt kan lade sig gøre. Når en så stor forandring kan ske på 50 år, hvad kan vi så ikke opnå? Alle skal spørge sig selv: Hvad vil jeg? Tænk på dig selv og kæmp din kamp, så kæmper du alles kamp. Men vi har desværre i dag et ideal om, at vores liv skal være udramatisk. Så det er et valg – vil man blive, eller vil man bryde? Man skal tage de muligheder, der kommer, og som er vigtige for en,« siger Maria Helleberg.

► Kvinderne fra Thy

Bogen er den første i en trilogi. Den første slutter i 1923, den næste foregår i 1930-1956, og den sidste bliver i Maria Hellebergs egen levetid. *Kvinderne fra Thy* udkommer 10. november og koster 300 kr.

KONKURRENCE

Fem medlemmer kan vinde bogen.

Svar på følgende spørgsmål: Hvilket job havde Maria Hellebergs oldemor?

- 1 Hattemager
- 2 Jordemoder
- 3 Skolelærerinde

Send dit svar med navn og adresse til:

presse@danskkvindesamfund.dk

senest **mandag d. 2. januar**.

Skriv "Konkurrence" i emnefeltet.

VERDEN RUNDT

Det bliver desværre ikke en kvinde, der fra januar 2017 er verdens mest magtfulde person. Hillary Clinton blev som bekendt slået på målstregen af sin mandlige modkandidat. Vi tegner her et portræt af Hillary Clinton, der er definitionen på en kvinde, der kan, vil og tør! Og som har gået til alle de forhindringer, der typisk møder en kvinde inden for politik, med krum hals. Hun kunne ikke vinde nationen, men hun har sat kvinderettighederne på den globale dagsorden ved at udtale, at menneskerettigheder er kvinderettigheder, og kvinderettigheder er menneskerettigheder.

Hillary Clinton – elsket og hadet

Af LILJE MARIA CLAUSEN, cand. mag. i Litteraturvidenskab

Hillary Clinton skrev sig allerede ind i historiebøgerne, da hun i foråret blev nomineret som den første kvindelige præsidentkandidat for et af de to store partier i amerikansk politik. Amerikanske kvinder har haft ret til at stemme siden 1919, men det lykkedes desværre ikke denne gang at få en kvinde helt til tops. Hun var tæt på, og den signalværdi, der er i, at en kvinde er med i opløbet til verdens mest magtfulde stilling, er naturligvis enorm og en sejr for ligestillingen og kvindekampen, selvom hun ikke brød igennem glasloftet. Hvis én kvinde kan komme så langt, kan alle.

Men Hillary Clinton har delt vandene, og for hendes kritikere er det en sandhed med modifikation. De peger på, at hun ikke kan betegnes som værende repræsentativ for den almindelige amerikanske kvinde. I USA skriver eksempelvis Huffington Post-blogger, Julia Sharpe-Levine, at Clinton er privilegeret. Hun er hvid og veluddannet. Og hun har brugt sin mands navn og status til at få foden inden for hos den politiske elite, hedder det sig. Hun navigerer på dygtig vis inden for det selv samme system, som er

undertrykkende. For at være et sandt feministisk forbillede kræver det, at selve systemet udfordres, mener Julia Sharpe-Levine. Hillary selv taler til amerikanske kvinder som én fælles gruppe i ønsket om at forene dem. Hun sagde eksempelvis følgende under sejrstalen, da hun blev valgt som kandidat for Demokraterne:

»Denne sejr tilhører generationer af kvinder, der har kæmpet for at gøre denne sejr mulig. Generationer har kæmpet for kvinders rettigheder. Denne dag tilhører alle jer.«

FORFULGT AF FORTIDEN

Der er en række årsager til, at Hillary Clinton ikke har formået at samle alle de amerikanske kvinder under én fane. Blandt andet har journalist og Washington-korrespondent, Kristian Mouritzen, i en artikel fra Berlingske Tidende påpeget, at mange kvinder ikke kan identificere sig med hende, og i forlængelse heraf ikke føler sig repræsenteret af hende. Forklaringen findes i fortiden, hvor mange amerikanske kvinder føler, at Hillary håndterede sin mands sexskandaler meget forkert. Både det, at hun blev hos sin mand, efter det blev afsløret, at han havde haft en affære med praktikanten Monica Lewinsky, og senere da der blev rejst en række anklager mod Bill Clinton om seksuel tvang fra flere kvinder. Her valgte Hillary i mange kvinders øjne forkert, da hun efter sigende blindt valgte at støtte sin mand og så tvivl om ægtheden af disse anklager og dermed så tvivl om kvindernes motiver. Derved har hun skadet ligestillingen og kvinders rettigheder. Det er ifølge Kristian Mouritzen i forvejen meget svært i USA (og i resten af verden) for en kvinde at få taget anklager om seksuel tvang alvorligt. Derfor mener mange, at Hillary Clinton fejlede, og derfor så

► Hillary Diane Rodham Clinton

Født d. 26. oktober 1947 i Chicago, Illinois. Universitetsuddannet i historie (1969) og jura (1973). Efter hun blev uddannet i jura fra Yale i 1973, skabte hun sig en succesfuld juridisk karriere. Senator i New York fra 2001 til 2009. Tabte i 2008 til Barack Obama som Demokraternes præsidentkandidat. Udenrigsminister fra 2009–2013 i Obamas regering. Gift med tidligere præsident Bill Clinton, og de har sammen datteren Chelsea (1980).

de hende ikke som en overbevisende kandidat, der kan samle alle kvinder. For hun splitter også.

NASTY WOMAN

Havde det udelukkende været kvinder, der stemte, ville Hillary Clinton have fået en jordskredssejr ved det amerikanske præsidentvalg. Alligevel har hun ikke været en fuldstændig oplagt kandidat for de amerikanske kvinder, og mange af de kvinder, der stemmer på Hillary, tilføjer gerne et »men«. Det er ikke til at komme uden om, at hun har mistet noget tillid, når det f.eks. kommer til e-mail-sagen, men forklaringen skal måske også findes i en mere overordnet samfundsmæssig struktur, der i højeste grad stadig har indflydelse på retorikken og opfattelsen af kvinder i politik. Hillary Clinton bryder nemlig med nogle fastlåste normer, når det kommer til kønsroller, og hvordan en 'rigtig' kvinde opfører sig. Hun bliver af politiske modstandere og kritikere beskyldt for at være både hård, magtliderlig og ukvindelig. For eksempel har hendes modstander under den netop overståede valgkamp, Donald Trump, i en tv-debat kaldt hende en »nasty woman.« Dette udsagn viste sig dog at give bagslag, da kvinder og feminister verden over gik til modsvar på blandt andet Twitter med hashtagget "#ImANastyWoman", hvilket

både havde til formål at støtte Hillary Clinton, men også mere generelt at sætte fokus på den åbenlyse sexism, der er foregået under den amerikanske valgkamp. Og Hillary Clinton har uden tvivl været genstand for en stor mængde sexism. Allerede da hun tilbage i 1990'erne indtog pladsen som førstedame i Det Hvide Hus, blev det tydeligt, at hun ikke havde tænkt sig at stå i skyggen af sin mand og udføre de mere traditionelle pligter og i grove træk agere 'hjemmegående husmor'. Hun ville arbejde og fortsætte sin egen karriere. Det faldt mange amerikanere for brystet, at hun ikke valgte en mere tilbagetrukket rolle i Det Hvide Hus, som mange tidligere førstedamer har gjort. I stedet brugte hun bl.a. årene i Det Hvide Hus på at arbejde for en universel sundhedsreform, der skulle sikre alle amerikanere sygesikring. Det lykkedes dog ikke. Ikke desto mindre vidner hendes arbejde om, at hun både er en stærk, erfaren og dygtig politiker, der ikke har tænkt sig at bruge tiden på at »bage kage og drikke te«, som hun tidligere har udtalt. Hillary Clinton er en politisk dygtig og stærk kvinde med sine meningers mod, hvilket ofte stiller hende i skudlinjen for sexistisk retorik, og hun bliver stillet til regnskab for ting, som hendes mandlige modstandere og kollegaer ikke gør. Hendes tøj, hendes hår og hendes evne som mor bliver der for eksempel kommenteret på. Hun mangler menneskelige træk, hun smiler ikke nok, hun mangler varme. Kritik som ikke rammer mandlige politikere.

KVINDEKORTET

Derudover har hun ofte været mål for en til tider decideret kvindefjendsk retorik. »Life is a bitch. Don't vote for one« høres ofte blandt modstandere af Hillary Clinton. Trump har gentagne gange beskyldt Clinton for at spille 'kvindekortet' og ment, at hun udelukkende har været en kandidat i det afgørende kapløb, fordi hun er kvinde. Hertil har Hillary svaret:

»Hvis det at kæmpe for kvinders sundhed, barselsorlov og ligeløn er at spille kvindekortet, så er jeg med.«

Hillary Clinton har undervejs i sin kampagne haft et stort fokus på kvinders liv og rettigheder og har gennem hele sin karriere været en stor fortaler for kvinders rettigheder. I 1995 holdt hun blandt andet den berømte tale ved FN's verdenskonference for kvinder i Beijing, hvor hun siger, at »Menneskerettigheder er kvinderettigheder, og kvinderettigheder er menneskerettigheder.« Det er siden blevet en af de mest indflydelsesrige politiske taler fra hendes side.

Elsket eller ej, så er det ikke til at komme uden om, at selv om Hillary Clinton ikke vandt valget, så har hun skrevet historie.

BØGER

Vinterbørn af Dea Trier Mørch, Gyldendal, 296 sider, 150 kr.

Denne bog har efterhånden opnået klassikerstatus, både inden for dansk litteratur generelt og kvindelitteratur specifikt.

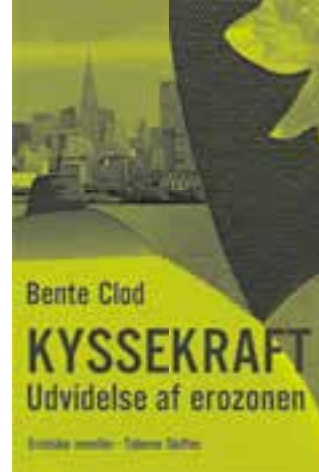
Vinterbørn udkom første gang i 1976 og bliver nu i år genudgivet for at fejre dens 40-års jubilæum.

Det er en roman om livet på Rigshospitalets fødeafdeling, hvor man følger en gruppe gravide kvinder, der er indlagt på grund af komplikationer, op til, under og efter fødslen.

Det er en fortælling om kvinders liv på godt og ondt. Og det er særligt en fortælling om, hvordan kvindernes forskelle udviskes, når de lægger deres sociale baggrund og status fra sig ved indgangen til hospitalet og iføres det hvide, anonyme tøj.

Kvinderne er fælles om oplevelsen af graviditet og fælles om at ønske det bedste for deres ufødte børn.

Vinterbørn er et tidsbillede på 1970'ernes kvinder og fødsler og alligevel evig aktuel. Kvinderne i bogen oplever eksempelvis hospitalet som en stor og varm oase fuld af omsorg. Det er et noget andet billede, end det man ser i dag, hvor der løbende meldes om nedskæringer og dybt fortravlede jordemødre på fødegangene landet over, og hvor kvinder i stigende grad vælger at betale sig fra at kunne føde på private klinikker med privat jordemoder. Uanset årti er *Vinterbørn* en smuk og universel fortælling om moderskabet og fællesskabet mellem kvinder.

Kyssekraft. Udvidelse af erozonen af Bente Clod, Tiderne Skifter, 188 sider, 249 kr.

Kyssekraft er et modsvar til tidens puritanske og kommercielle syn på erotik og sex. Det er en samling våde historier, der udfordrer konventionelle forestillinger om sex.

Kyssekraft indeholder 17 små noveller, der alle på sin egen måde fortæller om sex, begær og kærlighed. Med titler som "Porno", "Pisk" og "Prinsen på ærten" når Bente Clod godt rundt i det pikante, erotiske landskab, og hun afholder sig ikke fra at bryde tabuer, når det kommer til sex.

I novellen "Sommerfugl" møder vi f.eks. en bror og en søster, der kæmper for at holde deres seksuelle forhold hemmeligt. Sproget er flere steder meget eksplicit seksuelt, men samtidig også enormt poetisk og nærmest rørende. I "Sommerfugl" lyder det således, da det unge søskendepar er tæt på at blive opdaget: »Han begynder at støde i takt med de tunge støvleskridt, der efterhånden træder langsomt, alt for langsomt, skridt for skridt nærmer de sig, skridt for skridt tager han hende, og hun slynger sig tæt omkring ham igen, suger sig ind mod ham, mens hun græder lydløst med panden mod hans skulder. Tusindvis af sommerfugle, tusinde pupper brister under ham, klækker på samme tid med blafrende vinger så bløde som hans søsters fugtige øjenvipper, i det øjeblik, skridtene standser ved deres nøgne kroppe. Han kaster hovedet tilbage, og under den røde flodbølge ser han farens ansigt højt deroppe over støvlerne i orgasmens tusinde flagrende sommerfuglevinger.«

Kyssekraft sprænger ikke rammerne for erotisk litteratur, men er et godt og meget læseværdigt bidrag til genren.

Haram af Kristina Aamand,
Gyldendal, 122 sider, 180 kr.

Haram er en lille bog om Anisa, en 17-årig pige med muslimsk baggrund, der forelsker sig i en dansk dreng. Forelskelsen fører til et seksuelt forhold mellem de to, noget som er dybt 'haram', forbudt, i hendes kultur. Anisas familie forventer, at hun gifter sig med en passende mand fra sit hjemland, som forældrene finder til hende. Men Anisa vil ikke giftes. Hun elsker sin danske kæreste på trods af alle de problemer, dette forhold bringer med sig. Forholdet til den danske kæreste holdes skjult, da Anisa er smerteligt klar over, at det er meget skamfuldt at være sammen med drenge, før man bliver gift. Det er skamfuldt for pigen, og det er skamfuldt for hendes familie. En god muslimsk pige er jomfru på sin bryllupsnat: »Moster Leila siger, at en pige er som en hvid væg. Hvis hun er sammen med en

mand, før hun bliver gift, kommer der en sort plet på den hvide væg. Den er beskidt. Uren. Ødelagt. De siger, at en mand er som en sort væg, de sorte pletter er usynlige. Mænd kan gøre, som de har lyst til.«

Anisa er bogen igennem splittet, da hun elsker sin danske kæreste. Samtidig rammes hun af skam og frygt for, at forholdet bliver afsløret. Hun tør ikke betro sig til nogen af frygt for, at hendes hemmelighed kommer frem.

Haram er en fortælling om den virkelighed, som mange muslimske piger oplever i Danmark. Om sammenstødet mellem den muslimske og danske kultur, som den påvirker især unge piger.

Kristina Aamand har skrevet bogen på baggrund af den viden, hun har fået via sit arbejde som socialrådgiver og konsulent i æresrelaterede konflikter.

Ung kend din krop af Sarah Wåhlin-Jacobsen, Gry Sendevroitz, Ditte Nana Herskind, Tiderne Skifter, 128 sider, 170 kr.

Den klassiske håndbog *Kvinde kend din krop* får nu følgeskab af en ny og yngre udgave: *Ung kend din krop*. Håndbogen er skrevet til unge, som enten er i eller på vej til puberteten. Bogen er fyldt med viden om krop, kønsdele og seksualitet og handler om at mærke sine egne og andres grænser, om lyst og ulyst, behov og holdninger, og om hvordan kropsidealer i samfundet påvirker vores selvopfattelse.

Bogen tager fat på en række emner, der relaterer sig til det at være ung og have en krop og alle de spørgsmål, der rejser sig i den forbindelse. Der skrives om kroppen i puberteten, om forelskelse, lyst, sex, onani, orgasme, køn og meget mere.

Det er en håndbog, der forsøger og lykkes med at fortælle læseren, at alle tanker, følelser og oplevelser er normale, at man ikke er alene om f.eks. at føle sig forkert, hvis ens bryster ser anderledes ud end dem, man ser hos veninderne eller i det offentlige rum. Og at alle kan opleve følelser af jalousi overfor andre, eller følelser forbundet med skam ved onani.

Ung kend din krop opfordrer til, at unge skal lære sig selv at kende og i sidste ende forstå, at det er helt normalt at føle sig unormal. Bogen opfordrer samtidig til nysgerrighed hos de unge ved netop at legitimere de mange tanker og følelser, som de unge måtte have.

Den er skrevet af to jordemødre og en læge, som alle har erfaring med at rådgive unge om krop og seksualitet.

Mathilde Lucie Fibiger var en dansk forfatter, der i sin debutroman *Clara Raphael* (1851) fremsatte banebrydende tanker om kvindens frigørelse (kilde: Wikipedia).

MATHILDEPRISEN 2016 til SUSANNE STAUN

Fredag d. 30. september uddelte vi Dansk Kvindesamfunds Mathildepris, som i år gik til forfatteren Susanne Staun for hendes kamp for at sætte fokus på forældreansvarsloven og de tragiske konsekvenser, den har haft. Hun modtog prisen i en fyldt sal hos Berlingske, hvor vi startede arrangementet med en paneldebat om forældreansvarsloven. Her er et uddrag af Lisa Holmfjords tale ved prisoverrækkelsen:

Modtageren af Mathildeprisen 2016 fik med udgivelsen af bogen *Velkommen til mit mareridt* budskabet om forældreansvarslovens farlige slagside ud til en langt større og bredere kreds af befolkning. Trods en ellers massiv og vedvarende kritik af loven, siden dens vedtagelse i 2007, var det først med bogen, og den debat der fulgte, at offentligheden for alvor fik øjnene op for de tragiske konsekvenser, loven også har.

For der er mange andre – advokater, krisecentre, børneorganisationer, tidligere ofre, der i årevis har kæmpet for skabe lydhørhed omkring det faktum, at forældreansvarsloven ikke formår at beskytte voldsramte kvinder og deres børn. Men desværre uden at nå en større offentlig appel. Men med bogen *Velkommen til mit mareridt*, og siden de talrige graverende indlæg om emnet på bloggen: mareridts.blogspot.dk, skete der er et gennembrud.

Bogen, der desværre kun i detaljen er opdigtet, er en samtidsroman om en kvinde, der kæmper en ulige kamp mod faderen til det fælles barn, en utilregnelig og psykisk voldelig mand. Hun er oppe imod stærke kræfter. Et system og en lovgivning, der, omend utilsigtet, er designet som det perfekte redskab for en kompromisløs og manipulerende forælder, der ønsker at fastholde sin magt og et voldeligt greb om en tidligere partner.

Som barnet i *Kejserens nye klæder* afslører vores prismodtager forældreansvarslovens manglende substans. Som en ilter pitbull bider hun sig fast i haserne på de voldelige

fædre, såvel som de danske fædrerettighedsorganisationer, der sætter den personlige ejendomsret over barnet højere end barnets bedste. Som en insisterende ordensduks tvinger hun os alle sammen til at gøre det rigtige – nemlig at tage stilling på et oplyst grundlag. Ikke tro på myter og flæbende folk, men på fakta og gedigne kildehenvisninger.

Prismodtageren selv har udtalt, at modtagelsen af Mathildeprisen er et tveægget sværd. Fordi diskussionen dermed kan få karakter af en kønskrig. Fordi kritikerne vil sige, at det er en kvindepris – og modtagelsen vil indgå i myten om de hysteriske kvinder, der holder sammen.

Mathildeprisen er ikke en kvindepris.

Mathildeprisen er ikke et kønskrigstrofæ.

Mathildeprisen bliver givet til mennesker, der gør en ekstraordinær indsats for at ændre vores samfund til et mere ligeværdigt samfund for alle, uanset køn.

For det er ikke et ligeværdigt samfund, så længe lovgivningen spænder ben for kvinder, der har fået børn med en voldelig partner.

Det er ikke et ligeværdigt samfund, så længe disse kvinder bliver fremstillet som løgnagtige, chikanerende, psykisk ustabile og manipulerende, når de forsøger at beskytte børnene og sig selv.

Og det gør dette års prismodtager en ekstraordinær indsats for at ændre. Det er derfor en ære for Dansk Kvindesamfund at give Mathildeprisen til Susanne Staun.

Er børnene forældreansvarslovens gidsler?

I forbindelse med Mathildeprisen havde vi inviteret til paneldebat om forældreansvarsloven. I panelet var Rasmus Kjeldahl, direktør for Børns Vilkår; Mads Roke Clausen, direktør for Mødrehjælpen; Mai Heide Ottesen, seniorforsker i SFI og tidligere medlem af Udvalget om forældremyndighed og samvær; Amalie Lyhne, blogger og debattør og Svend Aage Madsen, formand for tænketanken om Mænd og Selskab for Mænds Sundhed.

AF CHRISTINA ALFTHAN

Stemningen var intens, da forkvinde Lisa Holmfjord bød velkommen til debat om forældreansvarsloven. Debatten tog udgangspunkt i den kritik, der har været omkring forældreansvarsloven, siden den blev vedtaget for 9 år siden. Kri-

tiken har bl.a. gået på, at loven gør børn til gidsler i sager med højkonflikt, og at den ikke er gearret til at sikre barnets bedste, når der er mistanke om vold og misbrug. Med Berlingskes journalist, Anna Libak, som ordstyrer havde vi inviteret et stærkt panel, der diskuterede, om loven skulle ændres. Det mente alle på nær Svend Aage Madsen, som understregede, at loven, efter hans opfattelse, fungerer efter hensigten, og at barnet har ret til to forældre.

Det var resten af panelet sådan set enige i, men som Rasmus Kjeldahl sagde, så virkede det i nogle tilfælde som om, barnet mere havde 'pligt' end 'ret' til to forældre. For i sager, hvor den ene part er voldelig, er det ikke barnets tarv at skulle være sammen med begge forældre.

»Der er sket et skred. Det er blevet sværere at holde barnet fra en voldelig forælder,« sagde Mai Heide Ottesen, der havde flere eksempler på, at børn skulle have samvær med en voldelig far.

»Sagsbehandlere taler kun i nutid. De ser ikke på forhistorien. Og der er brug for en anden tilgang til de komplicerede sager, en mere faglig tilgang, hvor man også ser på risikofaktorer i de sager, hvor der f.eks. har været vold eller misbrug,« sagde Mai Heide Ottesen.

Paneldeltagerne var enige om, at barnets tarv skulle være i centrum, men ellers bød debatten ikke på konkrete løsningsforslag.

MEDLEMMET MENER

Maria Ølund Nielsen

Maria Ølund Nielsen er næstforkvinde for lokalafdelingen i Dansk Kvindesamfund Odense. Hun er uddannet social- og sundhedshjælper og studerer nu psykologi ved Syddansk Universitet. Hun er 26 år og har en handicappet tvillingebror.

Hvorfor meldte du dig ind i Dansk Kvindesamfund?

»Jeg meldte mig ind, fordi jeg gerne ville arbejde mere aktivt for udbredelsen af ligestilling. Jeg har lavet meget online feminisme på bl.a. Facebook, hvor jeg selv skrev blogindlæg, læste og kommenterede andres blogindlæg og deltog i forskellige former for debatter. Den form for online-feministisk aktivisme er vigtig i dag, hvor en stor del af vores (undertrykkende) samfund og kultur foregår online. Men i modsætning til online feministiske fora, tilbyder Dansk Kvindesamfund et fysisk rum, hvor man kan lave mere fysisk og konkret feministisk aktivisme. Vi har bl.a. sat fokus på voldtægt og slutshaming ved at afholde demonstrationerne 'Aldrig Din Skyld Odense' og 'Slut Walk Odense'. Her møder jeg

feminister af kød og blod. Som onlineaktivist kunne jeg nemt føle mig ensom. Dansk Kvindesamfund giver mig et netværk af andre feminister og et safe space, hvor jeg gerne må have og give udtryk for mine holdninger.«

Hvilke ligestillingsområder er du særligt optaget af?

Som feminist er jeg særligt optaget af de ligestillingsområder, som jeg oplever gør samfundet mere ulige for dem, som er mindst privilegerede. Det kan f.eks. være diskriminerende strukturer og diskurser, som påvirker minoriteter som f.eks. flygtninge, handicappede og ofre for vold. Men jeg har som feminist også indset, at jeg selv tilhører en privilegeret gruppe af hvide, veluddannede kvinder. Derfor er jeg optaget af, at min egen ligestillingskamp skal balanceres i forhold til de andre kampe.

Det vil sige, at jeg gerne vil kæmpe mod undertrykkende kulturer og strukturer, som vedrører mig selv direkte, som f.eks. arrangementer, som omhandler slutshaming, fatshaming og voldtægtskultur. Jeg vil dog også gerne støtte og hjælpe til, at andre får tid og rum til at tage deres kampe ved f.eks. at møde op til arrangementer mod racisme og besparelser på handicapområdet.«

Er der et spørgsmål du synes vi skulle gøre mere ved?

»Jeg ser gerne, at vi i Dansk Kvindesamfund erkender, at mennesker kan være undertrykte på måder, der ikke vedrører os selv direkte. Vores rolle er ikke nødvendigvis er at gå forrest i kampen om at fjerne disse former for undertrykkelse, men i stedet støtte og opmuntre dem, som faktisk tager kampen. Vi kunne f.eks. samarbejde mere med andre organisationer, som f.eks. Sabaah og LGBT Danmark.

Personligt bør jeg, som hvid, heteroseksuel ciskvinde, spørge mig selv, hvorfor jeg f.eks. har et stort behov for at debattere emner, som jeg ikke selv er berørt af, som f.eks. racisme eller LGBTQ-relaterede emner. Gør jeg det, fordi jeg vil positionere mig selv i en politisk korrekt kulturradikal elite, eller gør jeg det, fordi jeg faktisk helhjertet kæmper for de sager? Hvis jeg helhjertet kæmper for min brune transveninde, hvorfor deler jeg så ikke taletid og talerum med hende i stedet?«

Gør en forskel for kvinder og børn på vores krisecenter.

Kontakt Pia på ps@krisecenteret.dk
og hør mere om at være frivillig på
Dansk Kvindesamfunds Krisecenter

www.krisecenteret.dk

Vil du i kontakt med Dansk Kvindesamfund?

Sekretariat

Niels Hemmingsens Gade 10, 3., 1153 København K
T: 33 15 78 37 (tirsdag og torsdag kl. 10 – 15)
E: sekretariat@danskkvindesamfund.dk

Medlemskab

Er du ikke allerede medlem, kan du blive det ved at kontakte sekretariatet eller udfylde formularen på vores hjemmeside: www.danskkvindesamfund.dk/vaer-med/bliv-medlem.html
Så modtager du samtidig Kvinden&Samfundet to gange årligt.

LEDER

Stækket frihed

SOCIAL KONTROL eksisterer i alle samfund, på tværs af etnicitet, kultur, klasse og religion. Social kontrol er ikke altid et negativt fænomen. Social kontrol kan også være positiv og endda nødvendig for at opretholde et velfungerende samfund. Det er, når den sociale kontrol bliver ekstrem, når den undertrykker og indskrænker den enkeltes livsudfoldelse, at den bliver farlig.

NÅR VI TALER OM social kontrol i Danmark, så er det oftest den muslimske kvinde, der er centrum for debatten. Det er en vigtig debat, der ikke skal begrænses af berøringsangst. For den sociale kontrol, der knytter sig til æresrelaterede konflikter, skal tages alvorligt. Det er et komplekst problem, som vi er nødt til at løse. Men det er ikke tilstrækkeligt kun at tale om undertrykkelse indenfor islam. For den negative sociale kontrol eksisterer i alle verdensreligioner, også kristendommen. Se blot den indremissionske bevægelse, Mormonbevægelsen og Jehovas Vidner.

Alle udspringer de af kristendommen. Alle har de et stærkt indkodet element af social kontrol i deres normkodeks, som korrigerer medlemmernes tanker, adfærd og handlinger.

ET KENDETEGN ved alle miljøer med social kontrol er, at særligt kvinder er underlagt ekstrem kontrol og bliver betragtet som mindre værd end mænd. Den sociale kontrol overfor kvinder er mere omklamrende og insisterende, mere undertrykkende og dikterende, end den mænd i det samme miljø oplever. Selvom de også er udsat for social kontrol.

FOR ET SEMIATEISTISK menneske kan det være svært at forstå, hvorfor så få frigør sig. Men svaret er enkelt. Det handler ikke kun om social kontrol, dominans og undertrykkelse. Det handler også om kærlighed og loyalitet. Det handler

om at være en del af fællesskabet. At høre til, at være del af en gruppe.

FÆLLESSKABET GIVER dig tryghed, omsorg og beskyttelse. Prisen er din personlige frihed. For accepterer du ikke normkodeksets adfærdregulering, så risikerer du at miste alt det, du har kært. Du degraderes ned på bunden af hierarkiet eller udstødes slet og ret af fællesskabet.

I **DETTE BLAD** belyser vi begrebet social kontrol, som den kommer til udtryk i forskellige religiøse miljøer, både set fra en forskningsmæssig vinkel og gennem stærke personlige beretninger om det at løsrive sig, på trods.

Lisa Holmfjord, forkvinde